

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO. 32 (3536) ●

● ЧАЦВЕР, 24 ЖНІЎНЯ, 2017

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

У Нальчыку — па-беларуску
Стар. 2

Чачэнскі перакладчык Купалы і Коласа
Стар. 3

Сустрэчы ля Максімавай крыніцы
У традыцыйным свяце песні і паэзіі “Ракуцёўскае лета”, якое штогод праходзіць у вёсцы Ракуцёўшчына Маладзечанскага раёна Міншчыны, сёлета паўдзельнічалі беларусы з Даўгаўпілса **Стар. 4**

ПАДАРОЖЖЫ

“...Дзе жыў я ціха, як у раі”

Праект Літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа — вандроўка па мясцінах Песняра — не толькі набліжае да творчай спадчыны пісьменніка, але і адкрывае бясконцы прыгажосць роднага краю

Кацярына Мядзведская

На кожным са сваіх канцэртаў спявачка, заслужаная артыстка Кыргызстана, ураджэнка беларускага Віцебска Юлія Руцкая выконвае песню на вершы Якуба Коласа “Мой родны кут”. Вельмі душэўна спявала яе і пад час Другога фестывалю мастацтваў беларусаў свету. Па прызнанні артысткі, кампазіцыя кожны раз нібы вяртае яе ў родную старонку, дзе прайшло дзяцінства, дзе жывуць бацька і сястра... Юлія Руцкая шчыра прызнаецца: “І я не ў сілах забыць родную Беларусь”.

Словы песні не толькі проста і лёгка запамінаюцца, але й западаюць у сэрца. І перад вачыма сапраўды паўстаюць маляўнічыя куточки малой радзімы... У тым, падаецца мне, феномен творчасці Якуба Коласа: яна блізкая і зразумелая ўсім. “У кожным узросце мы знаходзім свайго Коласа і пасля вяртаемся да яго зноў і зноў, — упэўнена дырэктарка Літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа Зінаіда Камароўская. — Сіла яго паэтычнага слова настолькі магутная, што, дакрануўшыся да яго аднойчы, з’ядноўваешся з ім назаўсёды”.

Пад час літаратурнай вандроўкі па мінскіх адрасах Якуба Коласа, што прайшла ў Дзень памяці Песняра, я з цікавасцю даведлася: на былой Старажоўцы — цяпер вуліца Кісялёва, — у адным з дамоў

На адным з прыпынкаў літаратурнай вандроўкі — Плошчы Якуба Коласа

у дварыках за сучасным будынкам Агульнаацыянальнага тэлебачання жыў з сям’ёй Якуб Колас. З 1921 па 1927 год ён арандаваў тры пакойчыкі ў доме заможнага гаспадара Вільгельма Русецкага. Пра жыццё ў тым доме можна пачытаць у апавяданні “У двары пана Тарбецкага”. А на экскурсіі раскажалі: там класік трымаў коз, белую рагатую і чорную бязрогую. Там жа нарадзіўся ў Канстанціна

Міхайлавіча (сапраўднае імя Коласа) і Марыі Дзмітрыеўны Міцкевічаў іх малодшы трэці сын Міхась. А з-пад пяра пісьменніка выйшлі непараўнальныя з аніякімі іншымі па прыгажосці паэтычнага слова і мілагучнасці паэмы “Сымон-музыка” і “Новая зямля”, незлічоная колькасць вершаў. Напісаў і аповесці “У Палескай глушы”, “У глыб Палесся”, “На прасторах жыцця”, ствараў п’есы, казкі, артыкулы.

Той дом згарэў у вайну, няма й мемарыяльнай шыльды — як згадкі пра тое, што колісь жыў у ім народны паэт Беларусі... Дарэчы, недзе побач з тым месцам бываю я амаль штодзень: па вуліцы Кісялёва, 11 змяшчаюцца рэдакцыя газеты “The Minsk Times” і часопіс “Беларусь”, вярстаецца “Голас Радзімы”. Відаць, атмасфера ў гэтым мінскім куточку дзіўная: пішацца лёгка!

→ Стар. 3

ПРАЕКТЫ

У пошуках Скарыны

Іна Ганчаровіч

У Мінску стартаваў незвычайны праект, прысвечаны 500-годдзю беларускага кнігадрукавання. Яго ўдзельнікі аб’яцваюць здзівіць усіх нечаканымі звесткамі, звязанымі з жыццём і дзейнасцю першадрукара.

“Сёння нам цяжка паверыць, быццам беларускі праект можа змяніць гісторыю не толькі краіны, але і цэлага рэгіёна. 500 год таму полацкі вундэркінд рэалізаваў задуму, якая вызначыла жыццё многіх

пакаленняў. Перакладзеная на зразумелую мову і выдадзеная ў жніўні 1517-га ў Празе Біблія паўплывала на палітыку, заканадаўства, стандартызацыю, эканоміку, літаратуру, царкву і жыццё многіх выбітных людзей”, — гэтыя словы я ўбачыла, калі зайшла на сайт www.500god.by. Пасля прачытала і пра задуму яго стваральнікаў — распавесці пра Беларусь як унікальную краіну, дзе пачатак кнігадруку і з’яўленне перакладу Бібліі супадае з пачаткам Рэфармацыі. Аўтары аб’яцваюць раскажаць, чаму XVI стагоддзе лічыцца Залатым векам Беларусі, а таксама пра культурную спадчыну тых часоў. “Як і Скарына 500 гадоў

таму, мы марым, што на Беларусі “дасканалым будзе Божы чалавек, скіраваны на ўсякую добрую справу”, — пішуць удзельнікі праекта.

Пра незвычайную задуму журналістаў, блогераў ды фатографістаў пачула я нядаўна па тэлебачанні. Зацікавілася: якім чынам група маладых энтузіястаў збіраецца здзейсніць дастаткова амбіцыйны план. Здавалася б, сёлета, у юбілейны год беларускага кнігадрукавання, столькі выстаў, канферэнцый, круглых сталоў было прысвечана скарынаўскай тэме, мноства цікавых публікацый выйшла на старонках газет і часопісаў, шмат было сюжэтаў па радыё і

Падарожную кнігу Скарыны знайшлі ў мінскай кнігарні

тэлебачанні. А напярэдадні юбілею, які мы адзначалі 6 жніўня, з друку выйшлі кнігі “Сусветная спадчына Францыска Скарыны” (“Кніга зменьвае лёсы”, “ГР” № 30 ад 10.08.2017), “Францыск Скарына на мовах

народнаў свету”, “Францыск Скарына. Чалавек свету” ды іншыя. Лагатыпы з выявай “500 год беларускага кнігадрукавання” — на вітрынах кожнай кнігарні ды кіёска Белсаюздруку. → Стар. 2

ВЕСТКІ

На зямлі і ў небе

Касманаўт Алег Навіцкі пабываў на свяце ў гонар Дня ваенна-паветраных сіл, якое прайшло на мінскім аэрадроме Баравая

Музей авіяцыйнай тэхнікі на аэрадроме ДТСААФ у Баравой — месца папулярнае. Шмат глядачоў сабралася там і напярэдадні Дня ваенна-паветраных сіл Беларусі, які адзначаецца штогод у трэці тыдзень жніўня. Сярод ганаровых гасцей быў і лётчык-касманаўт, Герой Расіі Алег Навіцкі.

Ураджэнец Чэрвеньскага раёна Мінскай вобласці цёпла павіншаваў усіх лётчыкаў з прафесійным святам. Звяртаючыся да наведнікаў музея, Алег Навіцкі адзначыў, што першы атрад касманаўтаў быў набраны менавіта з ваенных лётчыкаў. “Традыцыя гэтая не перапыняецца і сёння. Мне, ураджэнцу Беларусі, пашанцавала апынуцца ў ліку тых, хто пабываў у космасе”, — казаў Алег Навіцкі.

Касманаўт перадаў у новы павільён “Космас”, створаны ў музеі, ложамент — спецыяльнае крэсла касманаўта. Гэта адзін з важных элементаў у экіпіроўцы пры пасадцы і ўзлёце касманаўта. Папоўніў экспазіцыю і касцюм для правільнага размеркавання вадкасці ў арганізме.

Пасля святочнага авіяшоў Алег Навіцкі падзяліўся ўражаннямі ад яго: “Лётчыкі — малайцы: на малых вышынях такія віражы закладвалі. Вельмі спадабалася!”

Начальнік Мінскага аэраклуба Мікалай Мачанскі раскажаў, як ствараўся музей авіяцыі: “Беларусь славіцца не толькі дасягненнямі ў авіяцыі, але і ў космасе. У павільёне “Космас” сабраны ўнікальныя экспанаты: адзенне касманаўтаў, спускавая капсула, элементы побыту на арбітальнай станцыі”.

СТАСУНКІ

У Нальчыку — па-беларуску

У Саюз пісьменнікаў Беларусі шчырую падзяку даслалі студэнты Кабардзіна-Балкарскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Х. М. Бярбекава за перададзеную ім навучальную і мастацкую літаратуру на беларускай мове

Алена Стэльмах

У Саюз пісьменнікаў Беларусі прыйшоў ліст. Чытаем: “Узяў удзел у цырымоніі ўручэння кніг беларускіх пісьменнікаў нацыянальнаму ўніверсітэту Кабардзіна-Балкарскі. Тое, што адбылося, — падзея беспрэцэдэнтная за апошнія 25 гадоў.

У самым пачатку распаду Савецкага Саюза, асновай нацыянальнай палітыкі якога было сяброўства і братэрства паміж народамі, Чынгіз Айтматаў пісаў у газеце “Известия”, што паміж літаратарамі і дзеячамі культуры ніякіх перашкод быць не павінна. Менавіта з мэтай аб’яднання літаратараў у 2008 годзе быў створаны Клуб пісьменнікаў Каўказа.

Важна, што роля літаратуры ўздымаецца на дзяржаўны ўзровень. І гэта пачынаецца з адносінаў паміж сапраўды братэрскімі, крэўна блізкімі народамі — рускім і беларускім, а праз іх — і паміж народамі Расіі ды Беларусі. Значэнне мовы і літаратуры ў гэтай справе цяжка перабольшыць. Я ганаруся за свой універсітэт, за такі высокі давер да яго”.

Гэты ліст ганаровы старшыня Клуба пісьменнікаў Каўказа паэт Саліх Гуртуеў пісаў поўны ўражанняў ад знакавай падзеі ў гісторыі беларускага і кабардзінскага народаў.

Усё пачалося, здавалася б, з факту малаважнага: кароткай размовы двух філолагаў, якія спаткаліся на міжнароднай канферэнцыі. Тады загадчыца кафедры рускай мовы і агульнага мовазнаўства КБДУ Святлана Башыева і дэкан філфака Брэсцкага дзяржуніверсітэта імя А. С. Пушкіна Таццяна Сянкевіч выказалі пажаданне аб магчымым супрацоўніцтве. Іх добры намер знайшоў свой працяг...

Летась студэнтаў з Брэста запрасілі для ўдзелу ў рабоце Міжнароднай летняй школы “Карані нашай дружбы — у нашай гісторыі”, якая праходзіла ў Прыэльбрусі. Заняткі ў школе прысвячаліся тэме ролі мовы, як сродку, які аб’ядноўвае народы. Тады і ўзнікла

Беларускія пісьменнікі пакідалі аўтографы ў кнігах для студэнтаў з Кабардзіна-Балкарскі

ідэя ўвесці дысцыпліну “беларуская мова” на аддзяленні рускай мовы і літаратуры ва ўніверсітэце ў Нальчыку. З Брэста перадалі першыя падручнікі. І сёлета ў лютым студэнты прыступілі да заняткаў.

Выкладае кабардзінскім студэнтам беларускую мову прафесар Галіна Шчэрбань, па нацыянальнасці руская, карэнная нальчанка. Беларускую мову яна вывучыла самастойна. Сцвярджае: мова даецца лёгка.

Цікаваць да роднай мовы беларусаў у Нальчыку праўляюць студэнты, якія ва ўніверсітэце займаюцца рускай філалогіяй. Вучэбным планам прадугледжана ўвядзенне ў славянскую філалогію. Беларуская мова вывучаецца як другая славянская.

У Беларусь выдатную навіну паведаміў зямляк — беларус Павел Сідарук, які працяглы час жыве ў Нальчыку, прымае актыўны ўдзел у паездках расійскіх журналістаў у Беларусь, узначалывае беларускую суполку “Сябры”. Павел Васільевіч, будучы сярод высокіх каўказскіх гор, не страчвае сувязі з далёкай

радімай — сінявокай Беларуссю. Ён даўно пераканаўся ў тым, што не геаграфічныя адлегласці падзяляюць людзей. “Трэба ісці ў дарогу з добрымі намерамі”, — кажа Павел Сідарук і ўласнымі намаганнямі пашырае кола сяброў сярод кабардзінцаў і беларусаў.

Гэта якраз Павел Сідарук і прымаў у Мінеральных Водах літаратурны груз, які па просьбе Саюза пісьменнікаў Беларусі даставіла туды беларуская чыгунка. Далей быў Нальчык, дзяржаўны ўніверсітэт КБР, урачыстае ўручэнне кнігі менавіта з нагоды Дня яднання народаў Расіі ды Беларусі, якое штогод адзначаецца 2 красавіка.

У Саюзе пісьменнікаў Беларусі з вялікім хваляваннем успрынялі навіну пра ініцыятыву Кабардзіна-Балкарскага ўніверсітэта: знаёміць студэнтаў з роднай мовай беларусаў. Свае кнігі з аўтографамі падарылі многія вядомыя творцы — Мікалай Чаргінец, Міхась Пазнякоў, Уладзімір Мазго, Уладзімір Навумовіч. У склад бібліятэчкі ўвайшлі слоўнікі, кнігі па літаратуразнаўстве і тыя выданні, якія пазнаёмяць каўказскую мо-

ладзь з беларускім першадрукараром Францыскам Скарынам, дазваляць больш даведацца пра Беларусь, яе нацыянальныя і культурныя традыцыі.

А нядаўна шчырую падзяку за перададзеную літаратуру даслалі ў Саюз пісьменнікаў Беларусі студэнты Кабардзіна-Балкарскага дзяржаўнага ўніверсітэта. “Мы, студэнты 3 курса Інстытута гісторыі, філалогіі і СМІ КБДУ імя Х. М. Бярбекава, выказваем шчырую падзяку за прадастаўленую мастацкую літаратуру на беларускай мове. Мы атрымалі магчымасць акунцуца ў свет беларускай культуры праз вывучэнне мовы дружалюбнага народа. Дзякуючы вашаму шчодрому падарунку мы зможам атрымаць асалоду ад жывога беларускага слова з першакрыніц. Сёлета беларуская мова ўпершыню ўключана ў навучальны план нашай вуні, і мы вельмі рады, што сталі першай групай, якая вывучае беларускую мову ў класічным універсітэце на тэрыторыі Паўночнага Каўказа”.

Вось так, праз мову і кнігі, пашыраюцца сяброўскія кантакты.

СА СВЯТАМ!

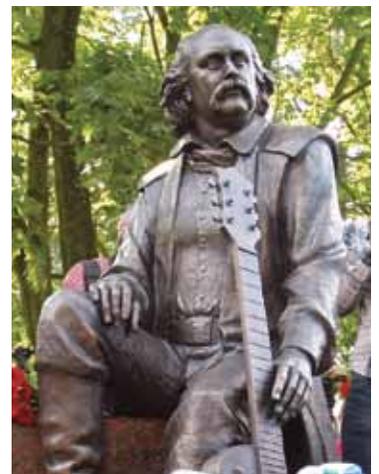
Падарунак ад землякоў

Зінаіда Камінская

Помнік народнаму артысту Беларусі Уладзіміру Мулявіну ўсталяваны ў Мінску

Такі шчодры падарунак беларусам да 950-годдзя Мінска зрабіла Свядлоўская вобласць Расіі. Справа ў тым, што тры гады таму пры падтрымцы Прэзідэнта Беларусі помнік музыканту быў адкрыты на яго радзіме ў Екацярынбурзе. Чатырохметровая фігура спевака, з гітарай у руках у сцэнічным касцюме, работы беларускага скульптара Сяргея Логвіна была ўсталявана насупраць тэатра “Космас”, у зале якога “Песняры” часта выступалі на працягу больш чым двух дзясяткаў гадоў. І вось цяпер помнік Уладзіміру Мулявіну, сапраўднаму генію, які здолеў зрабіць ансамбль “Песняры” нацыянальным брэндам Беларусі, усталяваны ў самым цэнтры Мінска — на бульвары Мулявіна.

Аўтарам праекта стаў вядомы беларускі скульптар, член Беларускага саюза мастакоў Аляксандр Каструкоў. Паводле яго задумы музыкант сядзіць у сцэнічным касцюме, з гітарай у руках: быццам зноў сустраўся з прыхільнікамі сваёй творчасці. Вышыня скульптуры каля двух метраў. Такое мастацкае рашэнне, на думку аўтара, найбольш адпавядае вобразу Мулявіна. Аляксандр Каструкоў, які добра ведаў Мулявіна пры жыцці, казаў: “Уладзімір Георгіевіч быў вельмі сціплым чалавекам, і мая задума ў тым, каб паказаць яго сапраўдным, каб, вобразна кажучы, кожны чалавек мог зазірнуць яму ў вочы, у думках аб нечым спытаць, параіцца...” Беларускі скульптар працаваў у Мінску з глінай.

Помнік Ул. Мулявіну

Пасля чаго гіпсавая форма помніка была адпраўлена ў Екацярынбург, а там ужо ўральскія майстры адлілі скульптуру ў бронзе і даставілі ў Мінск.

Сквер за Белдзяржфілармоніяй невыпадкова быў абраны для ўстаноўкі помніка: у ім часта прагульваўся, адпачываў Уладзімір Мулявін. Гэтае ўтульнае месца палюбілі многія жыхары горада. Каля філармоніі закладзена Алея славы, елкі на якой пасадзілі беларускія артысты, музыканты, дзеячы культуры. У планах гарадской адміністрацыі — стварэнне Алеі зорак. На ёй будуць увекавечаны таксама імёны тых артыстаў, якіх няма ўжо на гэтым свеце: Уладзіміра Мулявіна, Яўгена Лебавы, Святланы Данілюк, Віктара Вячыва да іншых. Будзе створана там і летняя канцэртная пляцоўка. Так, побач з помнікам Песняру з’явіцца ў скверы на бульвары Мулявіна цэлы культурна-ландшафтны комплекс, які, пэўна, стане адным з самых папулярных месцаў адпачынку для мінчан.

ПРАЕКТЫ

У пошуках Скарыны

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Аднак стваральнікі праекта #500год, сярод якіх блогеры і журналісты Андрэй Новікаў, Алена Бальцава, Глеб Лабадзенка, Антон Матолька, Эдуард Пальчыс, лічаць: гэтага мала — і кропчаць... у народ. Хто заклікае ў сацыяльных сетках змяняць свае аватаркі на новыя — з выявай Скарыны, хто здымае відэаролікі, у якіх цытаты з Бібліі чытаюць афрыканцы — навучэнцы беларускіх вуні.

“У той самы момант, калі вы чытаеце гэты тэкст, наша каманда рупліва складае тэсты і квізы, бярэ інтэрв’ю ў экспертаў, плануе мерапрыемствы, праводзіць здымкі з адметнымі беларусамі, вандруе па краіне ў по-

шуках цікавостак і нечаканых фактаў”, — упэўнены ўдзельнікі праекта.

Дарэчы, на сайце www.500god.by ўжо выкладзены вышэйзгаданы відэаролік, ёсць і фотарэпартаж пра тое, як маладыя рупліўцы шукалі ў Мінску “сляды” Скарыны. І такі знайшлі ж! Удзельнікі праекта абяцаюць і далей напаяняць сайт і адпаведныя старонкі ў сацыяльных сетках унікальным кантэнтам — артыкуламі вядомых у свеце даследчыкаў Скарыны, гісторыкаў, бібліястаў і перакладчыкаў. Увосень моладзь правядзе святочны скарынаўскія квэст — такое моднае сёння гарадское арыентаванне, інтэлектуальную гульню, спартыўныя мерапрыемствы, кан-

Выданні пра Скарыну — на кніжных паліцах

цэрт, а таксама арганізуюць фота- і відэапраекты, прысвечаныя Бібліі.

Відаць, такім незвычайным спосабам маладыя людзі вырашылі ліквідаваць прабелы ведаў большасці з нас пра Біблію. А, магчы-

ма, гэта і ўдалы маркетынгавы ход... Хоць сёння, як і 500 гадоў таму, Біблія з’яўляецца той кнігай, якая друкуецца часцей за іншыя. Па накладах яна апярэджвае ўсе іншыя выданні — як мастацкія, так і духоўныя.

ПАДАРОЖЖЫ

“... Дзе жыў я ціха, як у раі”

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Аднак экскурсія пачалася не з былой Старажоўкі — па вуліцы Кісялёва толькі праязджалі на аўтобусе, — а з апошняга жыццёвага адраса Песняра. У цэнтры Мінска, дзе праспект Незалежнасці сустрэкаецца з вуліцай Акадэмічнай, на тэрыторыі Акадэмагарадка сярод старых сосен размясціўся Літаратурна-мемарыяльны музей Якуба Коласа. Раней — жылы дом. Класік беларускай літаратуры жыў у ім разам з двума сынамі, Данілам і Міхасём, а таксама іх сем’ямі з канца 1944 па жнівень 1956 года.

Сёлета, у Дзень памяці Песняра, адкрылася ў музеі выстава партрэтаў з фондаў Якуба Коласа “Спяшайцеся з паэтам стрэцца...”. Асабліва цікавымі падаліся прыжыццёвыя партрэты пісьменніка. У чэрвені 1940 года пад час знаходжання Якуба Коласа на Дэкадзе беларускага мастацтва ў Маскве маладым беларускім мастаком Зянонам Паўлоўскім быў створаны партрэт паэта за працай. А праз два гады ў час святкавання 60-годдзя Якуба Коласа руская мастачка-графік Таццяна Жырмунская ў Ташкенце напісала яшчэ адзін унікальны партрэт. На выставе адзначалі: ён пранізліва перадае той боль і хваляванне за Радзіму і лёс беларускага народа, якія перажываў Якуб Колас пад час эвакуацыі ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

Упершыню экспанавалася раней невядомы графічны партрэт Якуба Коласа з вокладкі перыядычнага выдання “Белорусский иллюстрированный календарь” за 1944 год, якое выйшла з друку ў Буэнас-Айрэсе. Перадала партрэт у музей супляменніца з Аргенціны Марыя-Ганна Ператупаліс. На партрэце — пісьменнік на фоне кнігі і польмя. Гэта выява, відаць, сімвалізуе знішчэнне фашыстамі культурных каштоўнасцяў Бацькаўшчыны.

Атрымаўшы каштоўны партрэт, супрацоўнікі музея звярнуліся ў Амбуладу Беларусі ў Аргенціне з просьбай дапамагчы знайсці адказы на пытанні: хто аўтар гэтай работы і ці захавалася яе арыгінал... Магчыма, праз некаторы час і ён патрапіць у музей.

Больш за трыццаць гадоў па гэтых прыступках на працу ў Акадэмію навук хадзіў Якуб Колас

Прадстаўлены ў экспазіцыі чорна-белыя фотаздымкі, па якіх можна прасачыць працэс стварэння бюста пісьменніка скульптарам Заірам Азгурам у яго майстэрні.

А на чарговым прыпынку на Плошчы Якуба Коласа каля помніка паэту і скульптурных выяў герояў з яго паэмы “Сымон-музыка” і аповесці “Дрыгва” згадвалі словы Заіра Азгура, які параўноўваў Якуба Коласа з адным з мушкетэраў Аляксандра Дзюма: быў вялікага росту і валодаў непамернай сілай. У 1972-м, да 90-годдзя пісьменніка, вялікая скульптурная кампазіцыя была ўсталявана на плошчы. Фігура паэта — восем метраў у вышыню. Народны мастак Беларусі Іван Міско казаў: “Памятаю, як ствараўся помнік. Задумваўся меншы... Але Заір Ісаакавіч

перадумаў і павялічыў машаб”.

У гонар Песняра назвалі вуліцу, якая пачынаецца ад плошчы і вязе ў бок мікрараёна Зялёны Луг. Навуковая бібліятэка, паліграфічны камбінат, станцыя метро... Шмат яшчэ дзе ўшанавана яго імя.

Паміж домам-музеям і Плошчай Якуба Коласа — галоўны корпус Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. Тут больш за 30 год працаваў пісьменнік. 3 дня заснавання быў яе віцэ-прэзідэнтам. На другім паверсе будынка знаходзіўся кабінет Песняра. А сёння на фасадзе галоўнага корпуса — мемарыяльная шыльда ў гонар класіка. Ён быў старшынёй фальклорнай камісіі, удзельнічаў у навуковых канферэнцыях, шмат ездзіў па краіне, выступаў перад жыхарамі гарадоў

і вёсак Беларусі. Лічыў, што навука не павінна адрывацца ад жыцця, і марыў, каб Акадэмія навук цалкам працавала на беларускай мове.

Праз акно турыстычнага аўтобуса мы бачылі “Беларускую Бастылію”: тры гады адбываў пакаранне ў мінскім астрагу Якуб Колас за ўдзел у нелегальным настаўніцкім з’ездзе. У турме па вуліцы Валадарскага завяршыў Колас свой першы зборнік вершаў “Песні жалбы”.

Едзем далей — і ўбачу застаецца галоўны корпус Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, дзе беларускую мову выкладаў дацэнт Канстанцін Міцкевіч.

Яшчэ адзін прыпынак — у Цэнтральным дзіцячым парку імя М. Горкага. Там, на былым Вайсковым завулку, да вайны знаходзіўся першы ўласны драўляны дом сям’і Міцкевічаў, у якім знайшлося месца і родным жонкі паэта — маці і брату Марыі Дзмітрыеўны. Адтуль пайшоў на фронт другі сын Якуба Коласа Юры... Але і гэты дом не перажыў вайну: ён згарэў. Як напамін пра тое — шыльда на сучасным будынку адміністрацыі парку, алея, названая ў гонар пісьменніка.

З выявай Якуба Коласа

СЯБРЫ БЕЛАРУСІ

Чачэнскі перакладчык Купалы і Коласа

Кастусь Ладуцка

Адзін з найболей актыўных сучасных чачэнскіх паэтаў і перакладчыкаў Адам Ахматукаеў — часты госць у Беларусі. Удзельнічаў летась у Дні беларускага пісьменства. Выступаў на сёлетнім Міжнародным сімпозіуме “Пісьменнік і час”, які праходзіў у лютым у Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі. Пераклады яго вершаў на беларускую мову з’явіліся на старонках “Літаратуры і мастацтва” і “Маладосці”.

Працягвае Адам Ахматукаеў увагу да беларускага мастацкага слова і як перакладчык. Апошнім часам ён пераўвасобіў на сваю родную мову вершы Максіма Багдановіча, Максіма

Танка, Міколы Купрэева, Пімена Панчанкі, Алеся Бадака, Алены Стэльмах, Марыі Кобец, Валерыі Радунь. Такія паэтычныя падборкі спланавана да друку ў трэцім нумары літаратурна-мастацкага часопіса “Вайнах”, які выдаецца ў Грозным. У бліжэйшы час гэты штоквартальнік пабачыць свет. Дарэчы, поруч з паэтам XX—XXI стагоддзяў знайшлося месца і неўміручым радкам Францыска Скарыны з яго прадмовы да кнігі “Юдзіф”.

А 25 ліпеня 2017 года чачэнская газета “Даймох” надрукавала паэму Янкі Купалы “Нікому” і тры вершы Якуба Коласа ў перакладзе на чачэнскую мову. Зазірнуўшы ў біябібліяграфічны слоўнік “Беларускія пісьменнікі”, можна зрабіць выснову, што дагэтуль на чачэнскай мове быў надрукаваны толькі адзін верш — “А хто там ідзе?” у кнізе Янкі Купалы “А хто там ідзе?” на мовах народаў свету” (Мінск, 1982 год). Перакладчык

ЮРЫ МАКАЛЕЎСКІ

Адам Ахматукаеў на мінскім кніжным форуме

— Алвадзі Шахіеў, які нарадзіўся ў Кыргызстане 12 красавіка 1947 года.

Але ўсё ж такі гэта не адзіная публікацыя нашых класікаў на чачэнскай мове. Перакладалі яшчэ і Якуба Коласа. Гісторыя, акалічнасці самога

перакладу пакуль што да канца не высветлены, але тым не меней... Адам Ахматукаеў, гартаючы кнігі чачэнскіх паэтаў, якія выходзяць у апошнія гады, звярнуў увагу на другі том з двухтомніка вядомага чачэнскага па-

...Белыя і чырвоныя ружы ўсклалі на магілу Песняра прыхільнікі яго творчасці. 61 год таму, 13 жніўня, перастала біцца сэрца Якуба Коласа. Штогод на Ваенных могілках у Мінску, дзе пахаваны паэт, а побач і яго жонка, і старэйшы сын Даніла, у гэты дзень праходзіць памятны мітынг. Менавіта на гэтым месцы закончылася і наша літаратурная вандроўка.

Дырэктарка музея Якуба Коласа Зінаіда Камароўская паведаміла: цяпер увесь літаратурны свет рыхтуецца да 135-годдзя з дня нараджэння Песняра. У лістападзе пройдзе XXXI навуковая канферэнцыя “Каласавіны”, на якой прадставяць пераклад на рускую мову паэмы “Сымон-музыка”, зроблены пяццю паэтамі з Санкт-Пецярбурга. Выказалі зацікаўленасць у перакладзе вершаў Коласа на іранскую мову супрацоўнікі Амбулады Ірана ў Мінску. Будзе і паездка для ахвотных на радзіму Якуба Коласа — Стаўпеччыну, дзе працуюць і заварожваюць сваімі краявідамі мемарыяльныя сядзібы “Акінчыцы”, “Ласток”, “Альбуць”, “Смоўня” філіяла музея “Мікалаеўшчына”.

Плануецца і ўсталяванне мемарыяльнай дошкі і барэльефа ў Ташкенце — на тым доме, дзе жыў і працаваў Якуб Колас у гады вайны. З’явіцца мемарыяльная дошка і на адным з будынкаў у Вільнюсе: яна засведчыць, што там працаваў паэт у рэдакцыі газет “Наша доля” і “Наша ніва”. Прайдзе таксама выстава ў Курскай вобласці, прысвечаная 100-годдзю з таго часу, як там жыў і працаваў паэт.

Шмат мясцін у Беларусі захоўваюць памяць пра Якуба Коласа. Гэта і Пухавічына, дзе любіў з сям’ёй адпачываць паэт, і старажытны Нясвіж, дзе ён вучыўся ў настаўніцкай семінарыі, і Пінск, у якім сустрэўся са сваёй будучай жонкай Марыяй Дзмітрыеўнай.

Сляды Песняра можна адшукаць у Парыжы і Грузіі, Маскве і Санкт-Пецярбурзе... Дзе б мы ні былі, у якія б вандроўкі ні выпраўляліся, трэба кіруючыся парадамі Якуба Коласа, умець заўважаць прыгожае і ўпускаць яго ў сваё сэрца.

эта трагічнага лёсу Магамеда-Саліха Гадаева (1909–1972) “Духоўныя пошукі” (Грозны, 2010 год). У ім надрукаваны верш народнага паэта Беларусі Якуба Коласа “Фашысцкім бандытам”. Цяжка сказаць, ці друкаваўся гэты пераклад пры жыцці М.-С. Гадаева. Ужо хаця б з той прычыны, што ў 1944 годзе разам са сваімі суродзічамі паэт быў дэпартаваны з роднай старонкі. Вярнуўся дадому ў 1957 годзе. Праз некаторы час быў арыштаваны і асуджаны да доўгатэрміновага пакарання.

Ці былі здзейснены згаданымі перакладчыкамі ці іх калегамі іншыя пераўвасобленні паэзіі Купалы і Коласа на чачэнскую мову — невядома. Магчыма, наступны біябібліяграфічны, гістарычна-літаратурны пошук нешта новае і прынясе. Пакуль жа застаецца падзякаваць Адаму Ахматукаеву за пашырэнне прасторы класічнай беларускай паэзіі ў Чачні.

УРАЖАННІ

Сустрэчы ля Максімавай крыніцы

У традыцыйным свяце песні і паэзіі “Ракуцёўскае лета”, якое штогод праходзіць у вёсцы Ракуцёўшчына Маладзечанскага раёна Міншчыны, сёлета паўдзельнічалі беларусы з Даўгаўпілса

“Старонкалепшая ў штодзённіку жыцця!” — так назваў паэт Максім Багдановіч два летнія месяцы 1911 года, праведзеныя ім у беларускай вёсцы Ракуцёўшчына пасля працяглай разлукі з радзімай. Цяпер там штогод праходзіць свята песні і паэзіі “Ракуцёўскае лета”, якое збірае прыхільнікаў творчасці самага маладога класіка беларускай літаратуры. Сёлета ў фэсце ўпершыню ўдзельнічала дэлегацыя Даўгаўпілскага Цэнтра беларускай культуры.

Улетку 1911 года ў вёску Ракуцёўшчына — цяпер гэта Маладзечанскі раён Мінскай вобласці — прыехаў малады паэт Максім Багдановіч. Яго запрасілі пагасцяваць сябры па “Нашай Ніве” Іван і Антон Луцкевічы, маёнтка належаў іх дзядзьку Вацлаву Лычкоўскаму. Максім Багдановіч вярнуўся праз пятнаццаць гадоў, калі ўжо быў безнадзейна хворым на сухоты... У беларускай вёсцы ён прабыў усяго два месяцы, але яны сталі дзіўна плённымі ў творчасці паэта. Максім Багдановіч напісаў тут найлепшыя свае творы — паэмы “Вераніка” і “У вёсцы”, а таксама сямнаццаць вершаў, якія склалі аснову яго адзінага прыжыццёвага зборніка “Вянок”.

Ужо болей за трыццаць гадоў, з 1983-га, у музеі “Фальварак Ракуцёўшчына” штогод праводзіцца свята песні і паэзіі “Ракуцёўскае лета”. Зямля, якая натхняла Максіма Багдановіча, у апошнюю нядзе-

На свяце песні і паэзіі “Ракуцёўскае лета”

лю ліпеня збірае прыхільнікаў яго творчасці, таленты беларускай літаратуры і музыкі, народных майстроў, турыстаў.

Музейны комплекс размешчаны ў вельмі прыгожым, маляўнічым месцы і ўключае ў сябе дом гаспадары, домік арандатара, у якім і жыў Максім Багдановіч, гумно, Максімаў сад, крыніцу Максіма, помнік паэту.

Удзельнікаў і гасцей свята павітала намесніца старшыні Маладзечанскага раённага выканаўчага камітэта Алеся Лукоўская. А далей на сцэне выступалі спевакі, пісьменнікі,

фальклорныя калектывы з Маладзечанскага раёна і Мінска, гасці з Санкт-Пецярбурга, Ялты, Даўгаўпілса.

Кіраўніца Даўгаўпілскага Цэнтра беларускай культуры Жанна Раманоўская расказала гасцям свята, што дзякуючы Дзяржаўнаму музею гісторыі беларускай літаратуры ў Латвіі знаходзілася выстава пра творчасць Максіма Багдановіча, з якой за паўгады азнаёміліся многія жыхары Рыгі, Даўгаўпілса, Екабпілса і Дагды. Жанна Раманоўская ўручыла ў падарунак нядаўна выдадзеную кнігу “Беларускі кірмаш у

Даўгаўпілсе” дырэктару Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры Дзмітрыю Яцкевічу. Дарэчы, супрацоўніцтва дзвюх устаноў культуры Беларусі і Латвіі змацавана Пагадненнем аб супрацоўніцтве. Сябра Даўгаўпілскага Цэнтра беларускай культуры Марыя Памецька прачытала верш-прывітанне “Ракуцёўскае лета” Станіслава Валодзькі, даўгаўпілскага паэта, члена Саюза пісьменнікаў Беларусі.

Канцэрт працягваўся больш за чатыры гадзіны. Шматлікія глядачы ахвотна ўдзельнічалі ў майстар-кла-

сах, квэстах, знаёміліся з выставамі рамеснікаў, куплялі сувеніры і дэгуставалі мясцовыя стравы. Каля крыніцы іх сустракалі траўніцы, загадвалі загадкі і жадалі моцнага здароўя на ўвесь год.

Свята ў Ракуцёўшчыне для даўгаўпілчан стала месцам сустрэч з добрымі людзьмі. Пісьменнік Міхась Казлоўскі падарыў бібліятэцы Цэнтра беларускай культуры новую кнігу твораў латвійскіх беларускіх літаратараў “Крывіцкія руны II”, і мы чакаем яго ў Даўгаўпілсе — будзе свята, прысвечанае 500-годдзю беларускага кнігадрукавання. На Міжнародны фестываль “Беларускі кірмаш у Даўгаўпілсе” мелі гонар запрасіць паэта, публіцыста, галоўнага дырэктара Галоўнай дырэкцыі міжнароднага вяшчання Белтэлерадыёкампаніі Навума Гальпяровіча, з якім раней удзельнічалі ў “Полацкіх чытаннях”. Радаваліся сустрэчы з дударом Сяргеем Яруком — ён выступаў на “Купаллі” ў Даўгаўпілсе і Дагдзе. Затаішы дыханне, слухалі паэта і барда Алеся Камоцкага, з якім пазнаёміліся ў Рызе на юбілей аб’яднання беларускіх мастакоў Балты “Маю гонар” у Вячкі Целеша.

Свет цесны. Як выдатна, што Беларусь багатая на такія маляўнічыя мясціны, у якіх літаратары чэрпаюць натхненне і ствараюць шэдэўры, пакідаючы іх у спадчыну нашчадкам.

Марыя Памецька, метадыст Даўгаўпілскага Цэнтра беларускай культуры, Латвія

ТРАДЫЦЫ

Вышываныя ўзоры зноў у модзе

Юлія Міхальцова

Малады выкладчык Антон Талашка з горада Маларыта, што ў Брэсцкай вобласці, сабраў усе беларускія арнаменты ў адной кнізе

У выданні “Узоры роднага краю” маладога аўтара, выпускніка энергетычнага факультэта Гомельскага тэхнічнага ўніверсітэта імя П. В. Сухого, сабраны фотаздымкі нацыянальных строяў, якія захоўваюцца ў розных музеях Беларусі ды адлюстроўваюць усю прыгажосць і разнастайнасць беларускага ўзору. Гэта своеасаблівая энцыклапедыя, прызначаная для тых, хто цікавіцца народнай творчасцю і хоча больш даведацца пра беларускі арнамент. Ідэя стварэння кнігі прыйшла Антону пад час па-

дарожжа ў Львоў, дзе падобнай літаратуры аб украінскім арнаменце велізарная колькасць. Аб’ездзіўшы розныя музеі Беларусі, у якіх захоўваюцца нацыянальныя касцюмы, Антон Талашка сабраў і апісанні строяў, і значэнні ўзораў. Выданне ўжо выйшла з друку, знайсці яго можна ў кнігарнях Беларусі.

Дарэчы, Антон Талашка не толькі збірае нацыянальныя ўзоры, але і сам на вопратцы ўзнаўляе вышыўку: з дапамогай ніткі, іголки... ды камп’ютара з вышывальнай машынкай. Аднак Антон лічыць, што такі спосаб перадачы спрадвечна беларускага арнаменту не зніжае яго каштоўнасці. Бо ў кожнай рэчы ёсць часцінка яго душы. Галоўнымі кансультантамі Антона сталі ягоная маці, Алена Аляксандраўна, і спецыялісты Музея народнай творчасці ў Маларыце.

Ён аздобіў ужо сотні футбалак, якія бясплатна раздаваў наведнікам брэсцкіх кафэ і ў якасці сувеніраў пад час правядзення розных дзіцячых конкурсаў. А дапамог адзец беларусаў у майкі з традыцыйным арнаментам праект, рэалізаваны пры падтрымцы Еўрасаюза і ПРААН.

Як сцвярджаюць навукоўцы, беларускі арнамент — гэта спецыяльны шыфр народа. Паводле адной з версій ён існаваў яшчэ тады, калі на зямлі жылі маманты. Мудрагелістыя знакі акрэслівалі сілы прыроды і засцерагалі чалавека ад злых духаў. Вышыўка арнаменту на вопратцы, ручніках, пакрывалах, навалачках, абруках з’явілася значна пазней. Адзенне ўпрыгожвалі сціплымі ўзорамі, створанымі з тысяч рознакаляровых крыжыкаў не толькі для таго, каб было прыгожа і пры-

Антон Талашка за працай

вабна. Арнамент зберагаў у сабе яшчэ сакральны сэнс: пажаданні шчасця, дабрабыту, багацця. У продаж такія рэчы не пастаўляліся. Гэта была вельмі інтымная справа: кожная жанчына вышывала ўзоры толькі для сябе і сваёй сям’і.

Пік моды на вышываныя кашулі прыйшоўся на савецкія міжваенныя гады. На ўрачыстыя свята іх адзявалі партыйныя кіраўнікі. Другая хваля цікавасці да вышыўкі ў беларусаў прыйшла на

пачатак 1960-х. Чарговы перыяд папулярнасці беларускага арнаменту мы перажываем сёння. Вышыванкі зноў увайшлі ў моду. Беларускі ўзор паўсюды: на адзенні, пасцельнай бялізне, жылых дамах, чыхлах для мабільных тэлефонаў і нават на тату ў экстрэмалаў. Нацыянальны арнамент бачым і на самым вялікім сцягу краіны. Хацелася б, каб “мода быць беларусам” не была часовай, а стала шляхам вяртання да сваіх традыцый, вытокаў, каранёў.

ВЕСТКІ

Гапак, кадрыль ды варэнікі...

Свята ўкраінскай культуры прайшло ў Верхнім горадзе ў Мінску

Правядзенне дзён нацыянальных культур у сталіцы — гэта ўжо добрая традыцыя. Летам 2017-га свае песні, танцы, кухню паказвалі прадстаўнікі карэйскай, азербайджанскай, рускай, казахскай дыяспар. На чарзе — армяне, грузіны. “Такія мерапрыемствы заўсёды аб’ядноўваюць народы”, — казаў на адкрыцці Дня ўкраінскай культуры старшыня Мінгарвыканкама Андрэй Шорац.

На мінскі фестываль прыехалі калектывы Палтаўскай абласной філармоніі, канцэртны ансамбль “Чураівна”, народная артыстка Украіны Наталля Хаменка, салісты філармоніі Лідзія Крэтава і Аляксандр Дубавы. З сольнымі нумарамі выступілі заслужаная артыстка Украіны Яраслава Рудэнка і салістка Запарожскай абласной філармоніі Юлія Якса.

На кірмашы можна было знайсці сувеніры, кнігі на ўкраінскай мове. Была прадстаўлена і ўкраінская кухня: кулінарным балем, зразумела, кіравалі варэнікі, галушкі ды бліны.